

Rechtbank Zwolle
Accountantskamer
Kabinet van de Voorzitter
Hanzelaan 351
8017 JM Zwolle

Bilthoven, 16 juli 2012

Edelachtbare Heer,

Betreft: Tuchtklacht tegen de heer P. Klop RA werkzaam bij Deloitte

Hierbij dient SOBI een tuchtklacht in tegen de heer Piet Klop RA (hierna ook: Deloitte) wegens het ten onrechte goedkeuren van de jaarrekeningen 2008 (**prod 1**) en 2009 (**prod 2**) van de Stichting Vestia Groep (Vestia). Piet Klop is binnen Deloitte ook eindverantwoordelijk voor dienstverlening aan woningcorporaties en geeft daarbij leiding aan 200 medewerkers van Deloitte.

De klacht luidt:

De heer Piet Klop RA heeft de jaarrekeningen 2008 en 2009 van Vestia ten onrechte van goedkeurende verklaringen voorzien.

De klacht wordt als volgt toegelicht:

1. Onjuiste waardering risico verhogende rentederivaten.
2. Eigen vermogens en resultaten van Vestia over 2008 en 2009 zijn onjuist weergegeven.
3. Ongefundeerde grondslagwijziging
4. Deloitte heeft in de jaarrekening en voor de Raad van Commissarissen verzwegen dat een aantal rentederivaten in strijd met het Financieel Statuut is gekocht of verkocht.
5. Maatschappelijke gevolgen en strafmaat

1 Onjuiste waardering risico verhogende rentederivaten

De door Vestia verhandelde rentederivaten zijn te onderscheiden in enerzijds rentederivaten die bruikbaar zijn als hedge (tegenpositie of dekking) tegen risico's van toekomstige renteontwikkelingen op langlopende leningen van Vestia. Anderzijds rentederivaten die ongeschikt zijn als hedge tegen welk risico dan ook of de risico's voor Vestia zelfs vergroten.

Rentederivaten die risico's verkleinen mogen (bij wijze van uitzondering op titel 9 Boek 2 BW) in de jaarrekening tegen kostprijs gewaardeerd worden.

Rentederivaten die (kunnen) dienen om risico's te verkleinen mogen *niet* tegen kostprijs gewaardeerd worden maar moeten tegen marktwaarde in de balans worden opgenomen.

In de jaarrekeningen 2008 is Vestia begonnen ook rentederivaten die geen hedge functie hebben tegen kostprijs in de jaarrekening op te nemen. Zie hierna toelichting 3.

STICHTING SOBI

Voorzover een swap een langere looptijd heeft, of een groter bedrag betreft, dan de lening waarvan de renterisico's afgedekt moeten worden, is overigens evenmin sprake van risicovermindering en dus eveneens geen sprake van hedging maar van risicoverhoging.

Vestia kocht en verkocht in 2008 en 2009 onder meer de volgende rentederivaten:

- Normale renteswaps (plain vanilla renteswaps)
- Opties op renteswaps (swaptions)
- Opzegbare renteswaps (cancelable swaps)

Normale renteswaps

Door normale renteswaps te kopen bereikt Vestia dat in de toekomst te betalen variabele rente op langlopende leningen feitelijk wordt vervangen door vaste rente. Dit kan onder omstandigheden zinvol zijn omdat banken nauwelijks langlopende leningen tegen vaste rente verschaffen maar voornamelijk langlopende leningen waarvan het rentepercentage op gezette tijden wordt aangepast aan wijzigingen in de LIBOR rente. Door deze swaps te kopen kan Vestia het financiële risico van eventueel in de toekomst optredende zeer hoge LIBOR rentes verminderen. Wanneer Vestia deze swaps koopt moet zij aan de verkoper (de bank) een premie betalen, hetgeen op zichzelf een kostenpost vormt. Een mogelijke voordeel is dan wel dat zij daardoor toekomstige renterisico's verkleint.

Gekochte swaps waarmee risico's verkleind worden mogen op basis van titel 9 Boek 2 BW (en ook volgens een interpretatie van de zogenaamde Raad voor de Jaarverslaggeving) tegen kostprijs in de jaarrekening worden opgenomen.

Wanneer Vestia een dergelijke swap *verkoopt* ontvangt zij van de verkoper (de bank) een premie maar zij *vergroot* dan haar toekomstige renterisico's.

Opties op renteswaps (swaptions)

Omdat de bij Vestia met treasury belaste functionaris (Marcel de Vries) om persoonlijke redenen graag veel transacties met banken afsloot (los van de vraag of die transacties voor Vestia gunstig waren) en daarin systematisch werd gefaciliteerd door de voorzitter en enig lid van de Raad van Bestuur Erik Staal, *verkocht* Vestia ook opties op renteswaps. De wederpartij (een bank) verkrijgt dan het recht om op een door hem uit te kiezen tijdstip al dan niet een swap te kopen. Het verkopen van swaptions of renteswaps leidt tot verplichtingen die nooit tot een positieve waarde voor de verkoper kunnen leiden (afgezien van de te ontvangen eenmalige verkooppremie). Door swaptions te verkopen (vergelijkbaar met het schrijven van put-opties) wordt het financiële lot van Vestia wilens en wetens in handen van de kopers van swaptions (banken) gelegd. Verkopen van swaps of swaptions hebben niets te maken met beperking van rente- of andere risico's maar vormen per definitie een (enorme) risicovergroting.

De verplichtingen uit hoofde van de verkoop van swaps of swaptions zijn niet aangegaan om (rente)risico's van Vestia te verminderen maar vermoedelijk veelal om de persoonlijke behoeftes van de treasurer te bevredigen en hebben tot gevolg dat de risico's van Vestia worden vergroot. Daarom mogen deze verplichtingen niet tegen kostprijs in de jaarrekening worden opgenomen maar moeten ze tegen marktwaarde in de jaarrekening worden opgenomen.

Opzegbare renteswaps

Vestia verkocht ook opzegbare swaps. Een opzegbare swap geeft aan de tegenpartij het recht een bestaande renteswap te beëindigen. Wanneer Vestia een opzegbare swap verkoopt ontvangt zij eenmalig een premie maar de koper (de bank) krijgt het recht om een bepaalde renteswap eenzijdig te beëindigen. De bank zal dat doen wanneer de betreffende swap voor hem nadelig, dus voor Vestia voordelig, uitpakt. Door zo'n swap te verkopen breekt Vestia een bestaande bescherming tegen renterisico's af en vergroot zij haar financiële risico's.

STICHTING SOBI

2 Eigen vermogens en resultaten van Vestia over 2008 en 2009 te hoog weergegeven

Blijkens het treasury verslag 2010 (**prod 3**) hadden alle swaps bij elkaar eind 2008 een negatieve marktwaarde van € 762 miljoen¹. Dat was inclusief gekochte swaps met positieve waarde die terecht tegen kostprijs waren gewaardeerd. De waarde van de ten onrechte tegen kostprijs gewaardeerde swaps was dus minder dan minus € 762 mln. Het eigen vermogen van Vestia is in de jaarrekening 2008 dus meer dan € 762 miljoen te hoog weergegeven. Dit betekent dat Vestia reeds eind 2008 een negatief eigen vermogen had. Het officieel getoonde vermogen bedroeg toen namelijk € 614 mln.

Blijkens hetzelfde treasury verslag hadden alle swaps bij elkaar in de jaarrekening 2009 een negatieve waarde van € 149 mln. In de jaarrekening 2009 is het eigen vermogen dus meer dan € 149 mln te hoog weergegeven doordat niet-hedgende rentederivaten tegen kostprijs in plaats van tegen marktwaarde zijn gewaardeerd.

3 Ongefundeerde grondslagwijziging in 2008

Vestia is pas in 2008 overgegaan op het tegen kostprijs waarderen van risico verhogende rentederivaten. De grondslagen van de jaarrekening zijn dus in 2008 gewijzigd. Aangezien Vestia haar jaarrekeningen volgens titel 9 Boek 2 BW opstelt mag zij alleen grondslagwijzigingen toepassen wanneer daar gegronde redenen voor zijn. Die waren niet aanwezig. Een grondslagwijziging die als doel heeft de wet te overtreden, zoals bij de onderhavige grondslagwijziging het geval was, is sowieso ontoelaatbaar. Bovendien had Vestia de redenen voor de grondslagwijziging in de toelichting uiteen moeten zetten en de invloed van de wijziging op het resultaat en het eigen vermogen moeten weergeven. Dat heeft Vestia wijselijk achterwege gelaten omdat anders wel erg duidelijk zou worden dat de grondslag was gewijzigd om te maskeren dat het vermogen door de verkoop van swaps in 2008 negatief was geworden.

4 Deloitte verzwijgt voor RvC dat in strijd met het Financieel Statuut is gehandeld

Volgens het Financieel Statuut (**prod 4**)² mogen derivaten 'alleen gebruikt worden indien ze het karakter van een verzekeringsinstrument hebben, dan wel voor herstructurering van de rentetypische looptijden van de leningenportefeuille, mits passend binnen de geformuleerde risicokaders'.³

In artikel 5.1 van het Financieel Statuut is ook de doelstelling van het financieringsbeleid geformuleerd: 'De algemene doelstelling van het financieringsbeleid is het structureel voorzien van financiële middelen om de realisatie van voorgenomen investeringen te garanderen en de **continuïteit van operationele activiteiten op langere termijn te waarborgen** [vet door SOBI]'.

Onder het hoofd *Randvoorwaarde* is gesteld dat iedere transactie op de geld- en kapitaalmarkt dient bij te dragen aan een evenwichtige opbouw van de leningenportefeuille. Daaronder valt volgens SOBI niet het vergroten van risico's. Artikel 5.2.3 bepaald dat voor transacties op de geld- en kapitaalmarkt altijd meerdere offertes moeten worden aangevraagd.

'Gezien zijn maatschappelijke doelstellingen kiest de Vestia Groep voor een voornamelijk risicomijdend beleid. Het verkrijgen van zekerheid in de toekomstige staat hierbij centraal.'
'Het financierings – en beleggingsbeleid zijn zodanig vormgegeven dat bij het aangaan van nieuwe transacties er geen additionele risico's (boven het vastgestelde niveau van 15%) zullen ontstaan.'⁴

¹ Treasuryverslag 2010 van 26 januari 2011.

² Financieel Statuut versie 11 januari 2011.

³ Financieel Statuut blz 6.

⁴ Financieel Statuut blz 5.

STICHTING SOBI

'Dit betekent dat derivaten alleen gebruikt worden indien ze het karakter van een verzekeringsinstrument hebben, dan wel voor herstructurering van de rentetypische looptijden van de leningenportefeuille, mits passend binnen de geformuleerde risicokaders.' (bladzijde 6).

Piet Klop heeft verzuimd in zijn accountantsverklaringen te melden dat op grote schaal in strijd met het Financieel Statuut was gehandeld. Ook heeft Klop verzuimd dit aan de RvC te melden. Daardoor heeft Klop de kans verkleind dat tijdig werd ingegrepen.

5 Maatschappelijke gevolgen en strafmaat

Door goed te keuren dat de grondslagen van de jaarrekening 2008 in ontoelaatbare zin werden gewijzigd heeft Deloitte gemaskeerd dat het eigen vermogen van Vestia reeds in 2008 door de verliezen op derivatenhandel negatief was geworden. Deloitte heeft zodoende bevorderd dat Marcel de Vries kon voortgaan met zijn schadelijke praktijken. Ook heeft Deloitte daardoor meegewerkt aan de ongebreidelde groei van de derivatenhandel in de corporatie- en pensioenwereld. Door zijn ultieme wanprestatie heeft Deloitte bevorderd dat woningcorporaties en Nederlandse pensioenfondsen voor vele miljarden euro's zijn benadeeld door Nederlandse en buitenlandse banken.

SOBI is van mening dat deze omstandigheid in de strafmaat tot uiting moet komen en dat Piet Klop uit het register van registeraccountants uitgeschreven moet worden.

Hoogachtend,

P.T. Lakeman,
Voorzitter SOBI